

Құрылтайшы және баспагер:
«Қазақстан Республикасының
Заңнама және құқықтық
ақпарат институты» ШЖҚ РМК
2006 жылдан бастап шығады
Журналдың материалдары
www.zqai.kz

сайтында орналастырылған
Заң ғылымдары бойынша
диссертациялардың негізгі ғылыми
нәтижелерін жариялауға арналған
басылымдар тізіліміне енгізілген
(ҚР БҒМ БҒСБК 30.05.2013 ж.
№894 бұйрығы)

Редакциялық кеңес құрамы

Сәріпбеков Р.Қ. (Нұр-Сұлтан,
Қазақстан) – (төраға)
Абайділдинов Е.М. – з.ғ.д. (Нұр-
Сұлтан, Қазақстан)
Абызов Р.М. – з.ғ.д. (Мәскеу, Ресей)
Белых В.С. – з.ғ.д. (Екатеринбург,
Ресей)
Губин Е.П. – з.ғ.д. (Мәскеу, Ресей)
Мельник Р.С. – з.ғ.д. (Киев, Украина)
Моисеев А.А. – з.ғ.д. (Мәскеу, Ресей)
Муромцев Г.И. – з.ғ.д. (Мәскеу, Ресей)
Рахметов С.М. – з.ғ.д. (Нұр-Сұлтан,
Қазақстан)
Малиновский В.А. – з.ғ.д. (Нұр-
Сұлтан, Қазақстан)
Унзила Шапақ – з.ғ.д. (Нұр-Сұлтан,
Қазақстан)

Бас редактор

Дүйсенов Е.А. – з.ғ.к.

Редакциялық алқа құрамы

Азер Алиев – PhD (Киль, Германия)
Айымбетов М.А. – ҚР еңбек сіңірген
мәдениет қайраткері (Нұр-Сұлтан,
Қазақстан)
Байниязова З.С. – з.ғ.к. (Саратов,
Ресей)
Қазбаева Ә.Ғ. – з.ғ.к. (Нұр-Сұлтан,
Қазақстан)
Казиев З.Ғ. – з.ғ.к. (Нұр-Сұлтан,
Қазақстан)
Киязова А.Ж. – (Нұр-Сұлтан,
Қазақстан)
Қоныс В.Т. – з.ғ.к. (Нұр-Сұлтан,
Қазақстан)
Құлжабаева Ж.О. – з.ғ.к. (Нұр-Сұлтан,
Қазақстан)
Кулиспаева М.Ж. – PhD (Нұр-
Сұлтан, Қазақстан)
Нұрғазин Б.Қ. – з.ғ.к. (Нұр-Сұлтан,
Қазақстан)
Нұрмағамбетов Р.Ғ. – PhD (Челябинск,
Ресей)
Примашев Н.М. – з.ғ.к. (Нұр-Сұлтан,
Қазақстан)
Рахымбердин К.Х. – з.ғ.д. (Өскемен,
Қазақстан)
Тегізбекова Ж.Ч. – з.ғ.к. (Бішкек,
Қызылорда)

Журнал редакциясы

Джамбуршин К.А.
Колтубаева Г.Б.
Ердешева Д.Т.
Жұмагелдина Б.Ж.
Байленова А.Қ.
тел.: 8 (7172) 26-61-29

Қазақстан Республикасы Ақпарат
және коммуникациялар министрлігі
Ақпарат комитетінің

БАҚ есепке қою туралы куәлігі
№ 17761-Ж 25.06.2019 ж.
(Алғашқы есепке қою кезі
№6592-Ж. 07.09.2005 ж.)

Мекен-жайы:

Қазақстан Республикасы, 010000,
Нұр-Сұлтан қ., Д. Қонаев к., 12/1
«Сулы-жасыл желек» БО
тел.: 8 (7172) 57-03-42

www.zqai.kz

E-mail: instzak-kz@mail.ru,
institutzakonodatelstva@gmail.com

МАЗМҰНЫ

Редакция бағанасы	8
Әділет вице-министрі Н.В. Панның ҚР Парламенті Сенаты жанындағы Заң шығару процесін жетілдіру жөніндегі кеңестің I отырысында сөйлеген сөзі, 5 желтоқсан 2019 ж.	12
Конституциялық және әкімшілік құқық	
Р.Қ. СӘРПЕКОВ Кейбір еуропалық елдерде әкімшілік сот ісін жүргізудегі соттың құқықтық мәртебесіне салыстырмалы-құқықтық талдау.	15
В.Т. ҚОНЫС, Қ.Қ. ҚАНИЕВА Қазақстан Республикасындағы соттар мен сот жүйесінің қызметі туралы заңнаманы жетілдірудің кейбір мәселелері.	25
Б.Қ. НҰРҒАЗИНОВ, А.С. ТӨЛЕПБАЕВА Жария-құқықтық дауларды талқылаудың соттық тәртібі: қазіргі жағдайы және даму үрдісі.	34
Азаматтық және азаматтық іс жүргізу құқығы	
Е.А. ДҮЙСЕЕНОВ Инвестициялық қызметте экологиялық талаптарды жетілдіру туралы мәселеге.	42
А.Ж. КИЯЗОВА Коммерциялық емес ұйымдар қоғамдық мониторингте: құқықтық реттеу және қолдану тәжірибесі.	48
С.К. ИДРЫШЕВА Мәміле нысаны және жылжымайтын мүлікке құқықтарды мемлекеттік тіркеу.	57
Қылмыстық құқық және қылмыстық процесс	
А.Н. АҚПАНОВ, Л.Е. НҰРЛЫМБАЕВА «Қылмыстық құқық бұзушылықтардың айқындығы» дефиницияның өлшем-шарттары.	65
Е.В. МИЦКАЯ Қылмыстық істер бойынша сотқа дейінгі медиация: қазіргі жағдайы және даму перспективасы.	71
А.Т. КӘРІПОВА, Е.А. ОМАРОВ, Б.Ж. ШОТКИН, Н.С. ӘЛІМҚҰЛОВ, Р.Ш. ҚАРЫМСАҚОВ Сот сараптамасы құнын анықтау әдістемесі: сыни экономикалық талдау.	80
Халықаралық құқық және салыстырмалы құқықтану	
Р.Ғ. НҰРМАҒАМБЕТОВ Конституциялық реттеу шектері: Ресей мемлекетінің дамуының қазіргі жағдайындағы түсінігі және жіктелуі.	90
А.Е. ӘБДІРАЙЫМОВА, Б.А. ЖҮСІПОВА Мемлекеттердің ауылшаруашылығында азық-түлік қауіпсіздігімен байланысты мәселелерді шешудегі ынтымақтастығын халықаралық-құқықтық реттеу.	97
Құқықтық мониторинг	
С.И. КЛИМКИН Жеке құқықтың салалық құрылымының жекелеген мәселелері.	107
А.Қ. ҚАНАТОВ, Е.К. АХМЕТОВ Сот жүйесіндегі сыбайлас жемқорлықсыз құқықтық мемлекет (конституциялық-құқықтық материясын талдау).	116
Г.Б. ҚЫСЫҚОВА Заңнаманың тиімділігін болжамды бағалау.	124
А.Ө. ҚАЛИЕВА Қазақстан Республикасының заңнамасы салаларының жіктелімінің өзекті ету арқылы заңнаманың сапасын арттыру.	134
Мемлекеттік тілдегі заң шығармашылығы практикасынан	
Л.С. ТҮРҒАНБАЕВА, Т.С. ЕРЕМЕНКО Латын қарпіне өтудің теріс және оң салдары.	144
Ғ.Д. МАҚАНОВА, Қ.Ә. АЙНАБАЕВА Халықаралық келісімдердегі кейбір грамматикалық мәселелер туралы.	149
Жас ғалым мінбері	
А.Ж. ҚАЛМАҒАМБЕТОВ, Г.Н. КҮЗЕМБАЕВА «Ойыншықтардың қауіпсіздігі туралы» Қазақстан Республикасы Заңын талдау нәтижелері туралы (аналитикалық анықтама материалдары бойынша).	154

Ә.Б. АРЫСТАН, Г.С. ТАТЕБАЕВА Жария құқықтың заңды тұлғалары құқықтық категориясын Қазақстанда енгізудің алғы-шарттары мен болашағы.....	162
А.Т. БЕКЕН Жасанды интеллектімен жабдықталған роботтардың құқық субъектілігінің кейбір мәселелері.....	170
Ф.П. ДОСАНОВА, Б.Б. ЕРМЕКБАЕВ Қазақстан Республикасының Әкімшілік рәсімдік-процестік кодексі жобасының кейбір ережелерін талқылау шеңберінде әкімшілік әділетті енгізу перспективасы туралы.....	176
Д.Б. ҚАСҚАБАЕВА Қазақстанның терроризммен күрестегі құқықтық іс-әрекеттері.....	185

Ғылыми өмір хроникасы

Қазақстан Республикасы Заңнама және құқықтық ақпарат институты делегациясының жұмыс сапары туралы ақпараттық хабарлама, Мәскеу қ., 2019 жылғы 15-18 қазан.....	194
Қазақстан Республикасы Заңнама және құқықтық ақпарат институты делегациясының жұмыс сапары туралы ақпараттық хабарлама, Ашғабат (Түрікменстан) қ., 2019 жылғы 5-9 қараша.....	200
Қазақстан Республикасы Заңнама және құқықтық ақпарат институты делегациясының жұмыс сапары туралы ақпараттық хабарлама, Алматы қ., 2019 жылғы 13-15 қараша.....	204
Дөңгелек үстел туралы ақпараттық хабарлама, Нұр-Сұлтан қ., 2019 жылғы 15 қараша.....	208
Қазақстан Республикасы Заңнама және құқықтық ақпарат институты делегациясының жұмыс сапары туралы ақпараттық хабарлама, Мәскеу қ., 2019 жылғы 18 қараша.....	211
Қазақстан Республикасы Заңнама және құқықтық ақпарат институты делегациясының жұмыс сапары туралы ақпараттық хабарлама, Новосибирск қ. (Ресей Федерациясы), 2019 жылғы 19-20 қараша.....	214
Қазақстан Республикасы Заңнама және құқықтық ақпарат институты Ғылыми кеңесінің кеңейтілген отырысы аясында іргелі және қолданбалы ғылыми зерттеу нәтижелерінің таныстырылымы туралы ақпараттық хабарлама, 2019 жылғы 22 қараша.....	220
Қазақстан Республикасы Заңнама және құқықтық ақпарат институты мен Ш. Шаяхметов атындағы «Тіл-Қазына» ұлттық ғылыми-практикалық орталығы ғылыми кеңестерінің бірлескен отырысы туралы ақпараттық хабарлама, 2019 жылғы 4 желтоқсан.....	225
Қазақстан Республикасы Заңнама және құқықтық ақпарат институты Ғылыми кеңесінің кеңейтілген отырысы аясында іргелі және қолданбалы ғылыми зерттеу нәтижелерінің таныстырылымы туралы ақпараттық хабарлама, 2019 жылғы 6 желтоқсан.....	228

«Жаршының» мұрағат беттері

Р.Қ. ҚАНАТОВ Қазақстан Республикасының тауар белгілерін, өнеркәсіптік меншік объектілерін және селекциялық жетістіктерін құқықтық қорғау саласындағы қолданыстағы заңнамасын жетілдіру мәселелері («Зияткерлік меншік саласындағы заңнаманы жетілдіру: Қазақстанның ЕАЭО және ДСҰ қатысуы жағдайында ЭЫДҰ тәжірибесін ескеру» атты іргелі және ғылыми-қолданбалы зерттеудің талдамалық есеп материалдары негізінде) (ҚР ЗИ Жаршысындағы мақала, №4(45)-2016. – 232-240 бб.).....	233
Ә. АРЫСТАН З.ғ.м. Р.Қ. Қанатовтың «Қазақстан Республикасының тауар белгілерін, өнеркәсіптік меншік объектілерін және селекциялық жетістіктерін құқықтық қорғау саласындағы қолданыстағы заңнамасын жетілдіру мәселелері» ғылыми жариялымына қайтып оралғанда.....	241

Библиография

К. Malfliet, А. И. Абдуллин, Г. Р. Шайхутдинова [және басқалары]; жауапты ред. Р. Ш. Давлетгильдеев «Региональные аспекты интеграции: Европейский союз и Евразийское пространство» атты монографияға рецензия. – М.: Статут, 2019. – 239 б.....	248
---	-----

Даналық ойлар

250

Учредитель и издатель:
РГП на ПХВ «Институт
законодательства и правовой
информации Республики Казахстан»
Издается с 2006 года
Все материалы журнала размещаются
на сайте www.zqai.kz
Включен в перечень изданий
для публикации основных научных
результатов диссертаций
по юридическим наукам
(Приказ ККСОН МОН РК №894
от 30.05.2013 г.)

Состав Редакционного совета
Сарпеков Р.К. (Нур-Султан, Казах-
стан) – (председатель)
Абайдылинов Е.М. – д.ю.н. (Нур-
Султан, Казахстан)
Абызов Р.М. – д.ю.н. (Москва, Россия)
Белых В.С. – д.ю.н. (Екатеринбург,
Россия)
Губин Е.П. – д.ю.н. (Москва, Россия)
Мельник Р.С. – д.ю.н. (Киев, Украина)
Моисеев А.А. – д.ю.н. (Москва, Россия)
Муромцев Г.И. – д.ю.н. (Москва,
Россия)
Рахметов С.М. – д.ю.н. (Нур-Султан,
Казахстан)
Малиновский В.А. – д.ю.н. (Нур-
Султан, Казахстан)
Унзила Шапак – д.ю.н. (Нур-Султан,
Казахстан)

Главный редактор
Дюсенов Е.А. – к.ю.н.

Состав Редакционной коллегии
Азер Алиев – PhD (Киль, Германия)
Айымбетов М.А. – заслуженный
деятель культуры РК (Нур-Султан,
Казахстан)
Байниязова З.С. – к.ю.н. (Саратов,
Россия)
Казбаева А.Г. – к.ю.н. (Нур-Султан,
Казахстан)
Казиев З.Г. – к.ю.н. (Нур-Султан,
Казахстан)
Киязова А.Ж. – (Нур-Султан,
Казахстан)
Конусова В.Т. – к.ю.н. (Нур-Султан,
Казахстан)
Кулжабаева Ж.О. – к.ю.н. (Нур-
Султан, Казахстан)
Кулиспаева М.Ж. – PhD (Нур-Султан,
Казахстан)
Нургазинов Б.К. – к.ю.н. (Нур-Султан,
Казахстан)
Нурмагамбетов Р.Г. – PhD (Челябинск,
Россия)
Примашев Н.М. – к.ю.н. (Нур-Султан,
Казахстан)
Рахимбердин К.Х. – д.ю.н. (Усть-Ка-
меногорск, Казахстан)
Тегизбекова Ж.Ч. – к.ю.н. (Бишкек,
Кыргызстан)

Редакция журнала
Джамбуршин К.А.
Колтубаева Г.Б.
Ердешева Д.Т.
Жумагелдина Б.Ж.
Байленова А.К.
тел.: 8 (7172) 26-61-29
*Свидетельство о постановке
на учет СМИ № 17761-Ж
от 25.06.2019 г. Комитета информации
Министерства информации и
коммуникаций Республики Казахстан
(Первичная постановка на учет
№6592-Ж. 07.09.2005 г.)*

Адрес:
Республика Казахстан, 010000,
г. Нур-Султан, ул. Д. Конаева, 12/1
БЦ «На Водно-зеленом бульваре»
тел.: 8(7172) 57-03-42
www.zqai.kz
E-mail: instzak-kz@mail.ru,
institutzakonodatelstva@gmail.com

СОДЕРЖАНИЕ

Колонка редакции	9
<i>Выступление Вице-министра юстиции Н.В. Пан на I заседании Совета по совершенствованию законотворческого процесса при Сессии Парламента РК, 5 декабря 2019 г.</i>	12
Конституционное и административное право	
Р.К. САРПЕКОВ Сравнительно-правовой анализ правового статуса суда в административном судопроизводстве некоторых европейских стран	15
В.Т. КОНУСОВА, К.К. КАНИЕВА Некоторые вопросы совершенствования законодательства о деятельности судов и судебной системы в Республике Казахстан	25
Б.К. НУРГАЗИНОВ, А.С. ТУЛЕПБАЕВА Судебный порядок рассмотрения публично-правовых споров: современное состояние и тенденции развития	34
Гражданское и гражданско-процессуальное право	
Е.А. ДЮСЕНОВ К вопросу о совершенствовании экологических требований в инвестиционной деятельности	42
А.Ж. КИЯЗОВА Некоммерческие организации в общественном мониторинге: правовое регулирование и практика применения	48
С.К. ИДРЫШЕВА Форма сделки и государственная регистрация прав на недвижимое имущество	57
Уголовное право и уголовный процесс	
А.Н. АХПАНОВ, Л.Е. НУРЛУМБАЕВА Критерии дефиниции «очевидность уголовных правонарушений»	65
Е.В. МИЦКАЯ Досудебная медиация по уголовным делам: состояние и перспективы развития	71
А.Т. КАРИПОВА, Е.А. ОМАРОВ, Б.Ж. ШОТКИН, Н.С. ЭЛИМҚҰЛОВ, Р.Ш. КАРЫМСАКОВ Методика определения стоимости судебных экспертиз: критический экономический анализ	80
Международное право и сравнительное правоведение	
Р.Г. НУРМАГАМБЕТОВ Пределы конституционного регулирования: понятие и классификация в современных условиях развития российского государства	90
А.Е. АБДИРАЙЫМОВА, Б.А. ЖУСИПОВА Международно-правовое регулирование сотрудничества государств в решении вопросов, связанных с продовольственной безопасностью в сельском хозяйстве	97
Правовой мониторинг	
С.И. КЛИМКИН Отдельные вопросы отраслевой структуры частного права	107
А.К. КАНАТОВ, Е.К. АХМЕТОВ Правовое государство без коррупции в судебной системе (анализ конституционно-правовой материи)	116
Г.Б. КЫСЫКОВА Прогнозная оценка эффективности законодательства	124
А.У. КАЛИЕВА Повышение качества законодательства посредством актуализации Классификатора отраслей законодательства Республики Казахстан	134
Из практики законотворчества на государственном языке	
Л.С. ТУРГАНБАЕВА, Т.С. ЕРЕМЕНКО Последствия перехода на латинскую графику: положительные и отрицательные стороны	144
Г.Д. МАКАНОВА, К.А. АЙНАБАЕВА Реализация принципа справедливости в институте дисциплинарной ответственности	149
Трибуна молодого ученого	
А.Ж. КАЛМАГАМБЕТОВ, Г.Н. КУЗЕМБАЕВА О результатах анализа Закона Республики Казахстан «О безопасности игр-шешек» (по материалам аналитической справки)	154

А.Б. АРЫСТАН, Г.С. ТАТЕБАЕВА Предпосылки и перспективы введения правовой категории юридических лиц публичного права в Казахстане.....	162
А.Т. БЕКЕН Некоторые вопросы правосубъектности роботов, оснащенных искусственным интеллектом.....	170
Ф.П. ДОСАНОВА, Б.Б. ЕРМЕКБАЕВ О перспективе внедрения административной юстиции в рамках обсуждения некоторых положений проекта Административного процедурно-процессуального кодекса Республики Казахстан.....	176
Д.Б. КАСКАБАЕВА Правовые усилия Казахстана в борьбе с терроризмом.....	185

Хроника научной жизни

Информационное сообщение о рабочей поездке делегации Института законодательства и правовой информации Республики Казахстан, г. Москва, 15-18 октября 2019 года.....	196
Информационное сообщение о рабочей поездке делегации Института законодательства и правовой информации Республики Казахстан, г. Ашхабад (Туркмения), 5-9 ноября 2019 года.....	201
Информационное сообщение о рабочей поездке делегации Института законодательства и правовой информации Республики Казахстан, г. Алматы, 13-15 ноября 2019 года.....	205
Информационное сообщение о круглом столе, г. Нур-Султан, 15 ноября 2019 года.....	209
Информационное сообщение о рабочей поездке делегации Института законодательства и правовой информации Республики Казахстан, г. Москва, 18 ноября 2019 года.....	212
Информационное сообщение о рабочей поездке делегации Института законодательства и правовой информации Республики Казахстан, г. Новосибирск (Российская Федерация), 19-20 ноября 2019 года.....	216
Информационное сообщение о расширенном заседании Ученого совета Института законодательства и правовой информации Республики Казахстан по обсуждению итогов фундаментального и прикладного научного исследования, 22 ноября 2019 года.....	221
Информационное сообщение о расширенном заседании Ученого совета Института законодательства и правовой информации Республики Казахстан по обсуждению итогов фундаментального и прикладного научного исследования, 04 декабря 2019 года.....	226
Информационное сообщение о расширенном заседании Ученого совета Института законодательства и правовой информации Республики Казахстан по обсуждению итогов фундаментального и прикладного научного исследования, 06 декабря 2019 года.....	229

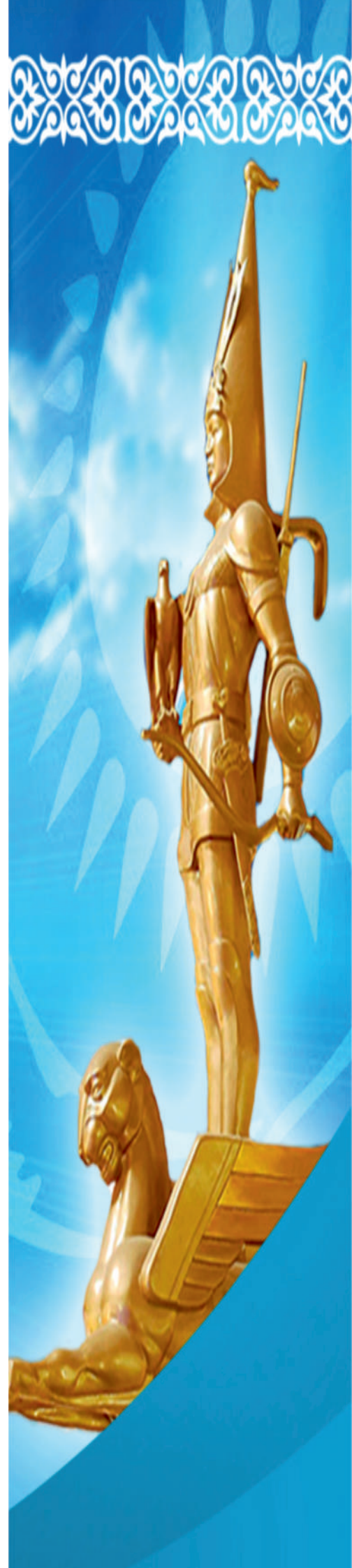
Архивные страницы «Вестника»

Р.К. КАНАТОВ Проблемы совершенствования действующего законодательства Республики Казахстан в области правовой охраны товарных знаков, объектов промышленной собственности и селекционных достижений (по материалам Аналитического отчета фундаментального и научно-прикладного исследования «Совершенствование законодательства в сфере интеллектуальной собственности: учет опыта ОЭСР в условиях участия Казахстана в ЕАЭС и ВТО») (статья в Вестнике ИЗ РК, №4(45)-2016. – С. 232-240).....	233
А. АРЫСТАН Возвращаясь к научной публикации Р.К. Канатова «Проблемы совершенствования действующего законодательства Республики Казахстан в области правовой охраны товарных знаков, объектов промышленной собственности и селекционных достижений».....	241

Библиография

Рецензия на монографию «Региональные аспекты интеграции: Европейский союз и Евразийское пространство» / К. Malfliet, А.И. Абдуллин, Г.Р. Шайхутдинова [и др.] ; отв. ред. Р. Ш. Давлетгильдеев. – М.: Статут, 2019. – 239 с.....	248
--	-----

Мудрые мысли	250
---------------------------	-----

Founder and publisher:
RSE on the REM «Institute
of Legislation and Legal information
of the Republic of Kazakhstan»

Published since 2006

All journal materials are placed
on the website

www.zqai.kz

Included in the list of publications of basic
scientific results of dissertations on legal
sciences (Order CCES MES RK №894
from 05.30.2013)

Editorial Council members

Sarpekov R.K. (Nur-Sultan, Kazakhstan)
– (Chairman)

Abayeldinov E.M. – d.j.s. (Nur-Sultan,
Kazakhstan)

Abyzov R.M. – d.j.s. (Moscow, Russian)

Belih V.S. – d.j.s. (Ekaterinburg, Russian)

Gubin E.P. – d.j.s. (Moscow, Russian)

Melnik R.S. – d.j.s. (Kiev, Ukraine)

Moiseev A.A. – d.j.s. (Moscow, Russian)

Muromcev G.I. – d.j.s. (Moscow, Russian)

Rahmetov S.M. – d.j.s. (Nur-Sultan,
Kazakhstan)

Malinovski V.A. – d.j.s. (Nur-Sultan,
Kazakhstan)

Unzila Shapak – d.j.s. (Nur-Sultan,
Kazakhstan)

Chief Editor

Dyussenov Ye.A. – c.j.s.

Editorial Board members

Azer Aliyev – PhD (Kiel, Germany)

Aiymbetov M.A. – Honored Worker
of Culture of Kazakhstan, (Nur-Sultan,
Kazakhstan)

Bainiyazova Z.S. – c.j.s. (Saratov, Rus-
sian)

Kazbayeva A.G. – c.j.s. (Nur-Sultan,
Kazakhstan)

Kaziye Z.G. – c.j.s. (Nur-Sultan, Kazakh-
stan)

Kiyazova A.Zh. – (Nur-Sultan, Kazakh-
stan)

Konusova V.T. – c.j.s. (Nur-Sultan, Ka-
zakhstan)

Kulzhabayeva Zh.O. – c.j.s. (Nur-Sultan,
Kazakhstan)

Kulikpayeva M.Zh. – PhD (Nur-Sultan,
Kazakhstan)

Nurgazinov B.K. – c.j.s. (Nur-Sultan,
Kazakhstan)

Nurmagambetov R.G. – PhD
(Chelyabinsk, Russian)

Primashev N.M. – c.j.s. (Nur-Sultan,
Kazakhstan)

Rakhimberdin K.H. – d.j.s. (Ust-
Kamenogorsk, Kazakhstan)

Tegizbekova Zh.Ch. – c.j.s. (Bishkek,
Kyrgyzstan)

The editorial staff

Dzhamburshin K.A.

Koltubayeva G.B.

Yerdesheva D.T.

Zhumageldina B.Zh.

Bailenova A.K.

tel.: 8 (7172) 26-61-29

*The certificate of registration of mass media
№17761-G from 25.06.2019 from
the Information Committee of the Ministry
of Information and Communications
of the Republic of Kazakhstan
(Number and date of primary registration
№6592-Zh.07.09.2005.)*

Address:

The Republic of Kazakhstan,
010000, Nur-Sultan, D. Konaev str., 12/1
BC «On the water-green boulevard»
tel.: 8 (7172) 57-03-42

www.zqai.kz

e-mail: instzak-kz@mail.ru,
institutzakonodatelstva@gmail.com

CONTENT

Editorial	10
<i>Speech of the Vice Minister of Justice N.V. Pan at the 1st meeting of the Council on improvement of the legislative process under the Senate of the Parliament of the Republic of Kazakhstan, December 5, 2019</i>	12
Constitutional and Administrative Law	
R.K. SARPEKOV Comparative legal analysis of the legal status of the court in administrative proceedings of some european countries.....	15
V.T. KONUSOVA, K.K. KANIEVA Some issues of improvement of the legislation on the activities of the courts and the judicial system in the Republic of Kazakhstan.....	25
B.K. NURGAZINOV, A.S. TULEPBAEVA Judicial procedure for the consideration of public and legal disputes: current state and development trends.....	34
Civil and Civil Procedural Law	
Y.A. DYUSSEN OV To the question of improvement of environmental requirements in investment activities.....	42
A. Zh. KIYAZOVA Non-profit organizations in public monitoring: legal regulation and practice of application.....	48
S.K. IDRYSHEVA Form of transaction and state registration of rights to real estate property.....	57
Criminal law and Criminal procedure	
A.N. AKHPANOV L.Y. NURLUMBAYEVA Criteria for definition credibility of criminal offenses.....	65
E.V. MITSKAYA Pre-trial mediation in criminal cases: state and prospects of development.....	71
A.T. KARIPOVA, Y.A. OMAROV, B.J. SHOTKIN, N.S. ALIMKULOV, R.SH. KARYMSAKOV Method of determination of the cost of judicial examination: critical economic analysis.....	80
International and Comparative law	
R.G. NURMAGAMBETOV Limits of constitutional regulation: concept and classification in modern conditions of development of the Russian state.....	90
A.E. ABDIRAIYMOVA, B.A. ZHUSSIPOVA International legal regulation of cooperation of States in solving issues related to food security management in agriculture.....	97
Legal monitoring	
S.I. KLIMKIN Selected issues of the civil law branches' structure.....	107
A.K. KANATOV, E.K. AKHMETOV Legal state without corruption in the judicial system (analysis of constitutional and legal matter).....	116
G.B. KYSSYKOVA Predictive assessment of the effectiveness of legislation.....	124
A.U. KALIEVA Improvement of the quality of legislation through updating Classifier of branches of legislation of the Republic of Kazakhstan.....	134
From the lawmaking practice in the official language	
L.S. TURGANBAEVA, T.S. EREMENKO On negative and positive consequences of the transition to the latin graphics.....	144
G.D. MAKANOVA, K.A. AINABAYEVA On certain grammatical issues of international agreements.....	149
Young scholar tribune	
A.ZH. KALMAGABETOV, G.N. KUZEMBAEVA «On the results of the analyses of the law of the Republic of Kazakhstan «On the safety of toys» (based on materials from the analytical report).....	154

A. ARYSTAN, G. TATEBAYEVA The prerequisites and prospects of introduction of the concept «Legal entities under public law» into Kazakhstan law.....	162
A. BEKEN Certain issues of the legal personality of robots with artificial intelligence.....	170
F.P. DOSSANOVA, B.B. YERMEKBAYEV On the perspective of administrative justice implementation in the framework of discussion provisions of the draft Administrative procedural code of the Republic of Kazakhstan.....	176
D.B. KASKABAYEVA The legal efforts of Kazakhstan struggle terrorism.....	185

The Chronicle of Scientific Life

Information note on the working trip of the delegation of the Institute of legislation and legal information of the Republic of Kazakhstan, Moscow, 15-18 October 2019.....	198
Informational note on the working visit of the delegation of the Institute of legislation and legal information of the Republic of Kazakhstan, Ashgabat (Turkmenistan), November 5-9, 2019.....	203
Information note on the working trip of the delegation of the Institute of Legislation and Legal Information of the Republic of Kazakhstan, Almaty, November 13-15, 2019.....	207
Informational note on the round table, Nur-Sultan, November 15, 2019.....	210
Informational note on the working trip of the delegation of the Institute of Legislation and Legal Information of the Republic of Kazakhstan, Moscow, November 18, 2019.....	213
Information note on the working trip of the delegation of the Institute of Legislation and Legal Information of the Republic of Kazakhstan, Novosibirsk (Russian Federation), November 19-20, 2019.....	217
Information note on the expanded meeting of the Academic Board of the Institute of Legislation and Legal Information of the Republic of Kazakhstan to discuss the results of fundamental and applied scientific research, November 22, 2019.....	223
Information note on the joint meeting of the Academic Board of the Institute of Legislation and Legal Information of the Republic of Kazakhstan and National Academic and Practical Center “Til-Kazyna” named after Sh. Shayakhmetov, December 4, 2019.....	227
INFORMATION NOTE on the expanded meeting of the Academic Board of the Institute of Legislation and Legal Information of the Republic of Kazakhstan to discuss the results of fundamental and applied scientific research, December 6, 2019.....	231

The archive pages of the «Bulletin»

R.K. KANATOV Problems of improvement of the law of the Republic of Kazakhstan in the legal protection of trademarks, industrial property objects, selection achievements (Based on the analytical report of the fundamental and applied scientific research «Improvement of legislation in the field of intellectual property: the account of the OECD experience in terms of participation of Kazakhstan in the EAEC and the WTO»).....	233
A. ARYSTAN Back to the article of the Master of laws R.K. Kanatov «Problems of improvement of the law of the Republic of Kazakhstan in the legal protection of trademarks, industrial property objects, selection achievements».....	241

Bibliography

Review on the monograph «Regional aspects of integration: European Union and Eurasian space» / K. Malfliet, A.I. Abdullin, G.R. Shaikhutdinova [et al.]; resp. ed. R. Sh. Davletgildev. - Moscow: Statute, 2019. - 239 p.....	248
---	-----

Wise thoughts	250
----------------------------	-----

УДК 343.85

ҚАЗАҚСТАННЫҢ ТЕРРОРИЗММЕН КҮРЕСТЕГІ ҚҰҚЫҚТЫҚ ІС-ӘРЕКЕТТЕРІ

Дана Бердижанқызы Қаскабаева

Хаджеттепе Университетінің докторанты, Түркия Республикасы,
Анкара қаласы; e-mail: dana.kaskabayeva@gmail.com

Ключевые слова: терроризм; терроризммен күрес, Жаһандық Терроризм Индексі; «Жусан» операциясы.

Аннотация. Терроризм және экстремизммен күрес мәселелері көптеген мемлекеттердің ұлттық қауіпсіздігін қамтамасыз етудегі өткір мәселелердің бірі болып табылады. Қазақстан үшін де терроризмнен туындаған қауіп-қатер шындыққа айналды деуге болады. Оған Қазақстан Республикасының тәуелсіздік алғаннан бері Қазақстан аумағында орын алған террор актілерін дәлел ретінде келтіруге болады. Сонымен қатар, Сирия мен Ирак сияқты мемлекеттерде қарулы қақтығыстарға қатысқан және террористік немесе экстремистік даярлықтан өткен жауынгерлердің Қазақстанға оралу фактілері үлкен алаңдаушылық туғызуда. Өйткені олардың көпшілігі радикалды көзқарастарын ұстануды одан әрі жалғастырып, ұрыс алаңынан үйренген арнайы дағдылар мен жауынгерлік тәжірибеге ие. Сондықтан, бүгінде Орталық Азия елдері, соның ішінде Қазақстан, шиеленіс нүктелерінде әскери тәжірибе жинақтаған азаматтарды, сонымен қатар әйелдер мен жесір әйелдерді және кәмелетке толмаған балаларды қайтару мәселелеріне қатты мән беруде. Осы алаңдаушылықтың нәтижесінде Қазақстан Республикасының Сыртқы істер министрлігі мен Ұлттық қауіпсіздік комитеті орталық және жергілікті билік органдарымен тығыз байланыста бола отырып, өз отандастарын қауіпті аймақтардан эвакуациялау мақсатында «Жусан» атты кең көлемді гуманитарлық операциясын өткізді. Нақты статистикалық мәліметтердің болмауына қарамастан, соғыс аймақтарына кеткен Орталық Азия мемлекеттері азаматтардың саны туралы мәліметтер беріліп, нәтижесінде 357 бала, 137 әйел және 30 ер адам қайтарылған «Жусан» гуманитарлық операциясының нәтижелері жайында сөз қозғалды.

Бұл мақалада Қазақстан Республикасындағы терроризмнің тәуелсіздік жылдарындағы даму тарихы қарастырылады. Себебі соңғы кездерде орын алған оқиғаларға дейін Қазақстанда терроризм қауіпі жоқ және ол ықтимал қауіптер санатына жатады деген пікір болған. Сонымен қатар, аталған жұмыста Қазақстанның терроризм мен экстремизмге қарсы іс-қимыл жолындағы халықаралық ұйымдардың (БҰҰ, ШЫҰ-ның Аймақтық Терроризмге қарсы Орталығы, ТМД Терроризмге Қарсы Орталығы тб.) қатарына қосылуы, ішкі құқықтың терроризм мен экстремизмге қарсы іс-қимыл саласындағы халықаралық шарттарға сәйкестендірілуі сияқты жұмыстар, осы бағытта жүзеге асырылған немесе жүзеге асырылатын шаралар туралы айтылады. Салыстырмалы талдау нәтижесінде Қазақстанның жаһандық терроризм рейтингінде алатын орны анықталады.

ПРАВОВЫЕ УСИЛИЯ КАЗАХСТАНА В БОРЬБЕ С ТЕРРОРИЗМОМ

Каскабаева Дана Бердижановна

Докторант Университета Хаджеттепе, Республика Турция,
город Анкара; e-mail: dana.kaskabayeva@gmail.com

Түйін сөздер: терроризм; борьба с терроризмом; Глобальный индекс терроризма; операция «Жусан».

Аннотация. Вопросы борьбы с терроризмом и экстремизмом являются одними из наиболее острых проблем в сфере обеспечения национальной безопасности многих государств. Можно сказать, что угроза, которая исходит от терроризма, стала реальностью и для Казахстана. В подтверждение данных слов, можно привести в пример террористические акты, которые имели место на территории республики уже в независимом Казахстане. Также особую обеспокоенность вызывают факты возвращения на родину боевиков-террористов, прошедших террористическую и экстремистскую подготовку и участвовавших в вооруженных конфликтах, преимущественно в Сирии и Ираке. Потому что многие из них продолжают придерживаться крайне радикальных взглядов, обладают специфическими навыками и боевым опытом,

которые они получили будучи в горячих точках. Поэтому сегодня страны Центральной Азии, в том числе Казахстан, серьезно озабочены проблемами возвращения своих граждан, получивших боевой опыт, а также судьбами жен, вдов и несовершеннолетних детей боевиков. Как следствие своей обеспокоенности, Министерство иностранных дел и Комитет национальной безопасности Республики Казахстан в тесной координации с центральными и местными органами провели масштабную гуманитарную операцию «Жусан» по эвакуации из зон боевых действий своих сограждан. Несмотря на отсутствие четких статистических данных, были предоставлены данные о количестве граждан из стран Центральной Азии, уехавших в зоны боевых действий, подведены итоги гуманитарной операции «Жусан», в результате которой были возвращены в общей сложности 357 детей, 137 женщин и 30 мужчин.

В данной статье рассматривается история развития терроризма в Республике Казахстан за годы независимости, так как терроризм не рассматривался как реальная угроза, ведь до определенных событий существовало мнение, что угрозы терроризма в Казахстане нет и она относилась к категории потенциальных опасностей. Также описывается работа, которая была проведена Казахстаном на пути в борьбе терроризмом и экстремизмом, такие как вступление в ряды международных организаций (ООН, РАТС ШОС, АТЦ СНГ), совершенствование внутреннего законодательства в соответствии с международными договорами в области борьбы с терроризмом и экстремизмом, меры, которые были осуществлены или будут реализованы в данном направлении. В результате сравнительного анализа выявлено место Казахстана в Глобальном рейтинге терроризма.

THE LEGAL EFFORTS OF KAZAKHSTAN STRUGGLE TERRORISM

Kaskabayeva Dana Berdizhanovna

PhD student of the Hacettepe University, Ankara, Republic of Turkey;
e-mail: dana.kaskabayeva@gmail.com

Keywords: terrorism; the fight against terrorism; the Global Terrorism Index; “Zhusan” operation.

Abstract. The issues of combating terrorism and extremism are one of the most serious problems in ensuring the national security of many states. We can say that the threat posed by terrorism has become a reality for Kazakhstan. In support of these words, as an example could be given the terrorist acts which took place on the territory of the republic already in independent Kazakhstan. Also of particular concern are the facts of the return of terrorist fighters to their homeland who had undergone terrorist and extremist training and participated in armed conflicts, mainly in Syria and Iraq. As many of them continue to adhere to extremely radical views, have specific skills and combat experience that they received in hot spots. Therefore, today the countries of Central Asia, including Kazakhstan, are seriously concerned about the problems of returning their citizens who have gained combat experience, as well as the fates of wives, widows and minor children of militants. As a result of this concern, the Ministry of Foreign Affairs and the National Security Committee of the Republic of Kazakhstan, in close coordination with central and local authorities, carried out a large-scale humanitarian operation «Zhusan» to evacuate their fellow citizens from combat zones. Despite the lack of clear statistics, data were provided on the number of citizens from Central Asian countries who left for the war zones, the results of the humanitarian operation “Zhusan” were summed up, as a result of which a total of 357 children, 137 women and 30 men were returned.

This article discusses the history of the development of terrorism in the Republic of Kazakhstan over the years of independence, since terrorism was not considered a real threat, because before certain events there was an opinion that there was no terrorism threat in Kazakhstan and it belonged to the category of potential dangers. It also describes the work that Kazakhstan carried out in the fight against terrorism and extremism, such as joining the ranks of international organizations (UN, RATS SCO, ATC CIS), improving domestic legislation in accordance with international treaties in the fight against terrorism and extremism, measures that have been implemented or will be implemented in this direction. As a result of a comparative analysis, Kazakhstan's place in the Global Terrorism Rating has been identified.

Қазақстанда терроризм ешқашан нақты қауіп ретінде қарастырылмай, тек қана ықтимал қауіптер санатына жатқызылып келген болатын. Ұлттық қауіпсіздік жүйесі ұлтаралық қақтығыстардың, есірткінің заңсыз айналымы, экономикалық қауіптер мен сыбайлас жемқорлық сияқты басқа қауіп қатерлердің алдын алуға және оларды болдырмауға көбірек көңіл бөлді. Қазақстанда терроризм мәселесі тек Орталық Азиядағы жалпы жағдай контекстінде ғана талқыланды. Сондықтан Қазақстанда терроризм ең алдымен сыртқы қауіп, яғни сырттан енуі мүмкін қатер ретінде қабылданды. Тиісінше, мемлекеттік шекараны қорғау жүйесін жетілдіру, көші-қон заңнамасын қатандату және т.б. сияқты шараларды қолдану арқылы ғана көрініс тапты [1, 6-б.]

Соған қарамастан, Қазақстанда террористік және экстремистік әрекеттерді анықтау мен жолын кесудің заңнамалық базасын құру және жетілдіру бойынша айтарлықтай жұмыстар атқарылды. Қазақстан тәуелсіздік алғаннан бері терроризмге қарсы күресте белсенділік танытып, Біріккен Ұлттар Ұйымының (БҰҰ) халықаралық қауіпсіздікті күшейту жұмыстарына, әртүрлі бастамаларға қатысуда. Қазақстан халықаралық құқықтың субъектісі және БҰҰ-ң мүшесі ретінде БҰҰ аясында терроризмге қарсы күрес жөніндегі қабылданған әмбебап 20 конвенция мен протоколдарының 17-ін ратификациялап, келісімдерден туындаған халықаралық міндеттемелерді жүзеге асыруда. Бұған қоса, өңірлік деңгейдегі қауіпсіздік арнаулы мемлекеттік және құқық қорғау органдарының Шанхай Ынтымақтастық Ұйымы (ШЫҰ) Терроризмге Қарсы Аймақтық Құрылымы, Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығының (ТМД) Терроризмге Қарсы Орталығы, Ұжымдық Қауіпсіздік туралы Шарт Ұйымы, Еуропадағы Қауіпсіздік пен Ынтымақтастық Ұйымы және Қазақстан Республикасындағы Еуропалық Одақ өкілдіктерімен белсенді өзара іс-қимыл қамтамасыз етілген.

Қазақстан үшін өңірдегі тұрақтылық пен қауіпсіздікті сақтау мәселесі ерекше маңызға ие, сондықтан да Қазақстан аймақтағы ұйымдармен ынтымақтастық пен өзара әрекеттестіктің күшеюіне және дамуына ерекше мән беруде.

Өңірлік деңгейде Шанхай Ынтымақтастық Ұйымы аясында терроризм және экстремизммен күрес алаңында бірден бір алға тартар келісім шарттар болып саналатын 2001 жылы 15 маусымда Терроризмге, экстремизмге және сепаратизмге қарсы Шанхай Конвенциясы, 2009 жылы 16 маусымда Терроризмге қарсы ШЫҰ Конвенциясы және 2017 жылы 6 маусымда Экстремизмге қарсы іс-қи-

мыл жөніндегі ШЫҰ Конвенциясы қабылданды. Қазақстан 2002 жылғы 18 сәуірдегі «Терроризмге, экстремизмге және сепаратизмге қарсы Шанхай Конвенциясын ратификациялау туралы» 2011 жылғы 10 қаңтардағы «Терроризмге қарсы ШЫҰ Конвенциясын ратификациялау туралы» ҚР заңдарын қабылдау арқылы аталған шарттардың Қазақстан үшін міндеттілігіне халықаралық тұрғыдан өзінің келісімін білдірді.

Бүгінгі таңда 200-ден астам анықтаманың болуына қарамастан террор, терроризм және халықаралық терроризм анықтамаларына деген көзқарастағы айырмашылық мемлекеттердің терроризммен күресте құқық қорғау органдары және қауіпсіздік қызметтерінің өзара әрекеттестігіне айтарлықтай кедергі келтіріп жатыр. Халықаралық деңгейде ортақ терроризм анықтамасы мәселесіндегі келіспеушілік саяси сипатқа ие болып, құқықтық мәселеден саяси мәселеге айналды деуге болады. Бірақ өңірлік деңгейде, ШЫҰ-на мүше мемлекеттердің ұмтылысы нәтижесінде басқа халықаралық келісімдер аясында қол жеткізіле алмаған терроризм анықтамасы Терроризмге, экстремизмге және сепаратизмге қарсы Шанхай Конвенциясында көрініс тауып, Терроризмге қарсы ШЫҰ Конвенциясында жан-жақты, егжей-тегжейлі қарастырылған¹.

ШЫҰ-нан басқа ТМД шеңберінде де бірқатар келісімдер қабылданды. Солардың бірі 1995 жылғы 26 мамырда Минск қаласында Азаматтық авиацияны заңсыз араласу актілерінен қорғауды қамтамасыз ету жөніндегі ынтымақтастық туралы келісім. Бұған қоса 1999 жылғы 4 маусымдағы Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығына қатысушы мемлекеттердің терроризмге қарсы шарты, 2004 жылғы 4 желтоқсандағы Басқа мемлекеттердің аумағында терроризм актілерін жүзеге асыру мақсатындағы ұйымдар мен тұлғалардың қызметімен күресу туралы моделдік заңы, 2007 жылғы 5 қазанда Душанбеде жасалған Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығына қатысушы мемлекеттердің қылмыстық кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимылы туралы шарты ТМД-ға қатысушы мемлекеттердің ұлттық заңнамаларының дамуына негіз болды. Ал, 2005 жылы Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығына қатысушы мемлекеттердің терроризм және экстремизмнің басқа да зорлықшыл көріністерімен күрес Концепциясын қабылдау ТМД-ге қатысушы мемлекеттердің заңнамасының қалыптасуында маңызды кезең болып табылады. Аталған Концепцияда ұйымға қатысушы мемлекеттердің терроризм және экстремизммен күрестегі мақсаттар мен міндеттері, ынтымақтастықтың басты бағыттары

¹ Қараңыз: Конвенциялардың толық мәтіні үшін <http://rus.sectso.org/documents/>

мен негізгі нысаны бекітілген. Қазіргі таңда Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығына қатысушы мемлекеттердің терроризм және экстремизмнің басқа да зорлықшыл көріністерімен күрес Бағдарламасы әрекет етуде. ТМД Терроризмге Қарсы Орталық тарапынан дайындалып, ТМД Мемлекет Басшылары Кеңесімен бекітілген бұл бағдарлама терроризм және экстремизмнің әртүрлі көріністерімен күрес бағытындағы іс-шараларды одан әрі жүргізуге арналған маңызды құжаттардың бірі.

Қазақстандағы жағдайға келетін болсақ, мемлекет аумағында дәйекті түрде бірыңғай мемлекеттік терроризмге қарсы саясат жүргізіліп жатыр. Осы мақсатта кезең-кезеңмен терроризмге қарсы ұлттық заңнама жетілдіріліп, 1999 жылы Терроризмге қарсы күрес туралы, 2005 жылы Экстремизмге қарсы күрес туралы, 2009 жылы Қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылы-статуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл туралы заңдар қабылданды. Бұған қоса ҚР Қылмыстық Кодексте терроризм және экстремизммен байланысты қылмыстарға арнайы баптар қарастырылған. 2003 жылы ҚР Президенті Жарлығымен Терроризмге Қарсы Орталық құрылды. Сонымен қатар, Қазақстан Республикасында діни экстремизммен терроризмге қарсы іс-қимыл жөніндегі 2018-2022 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламаның бекітілгені туралы да атап өткен жөн. Қазақстан өз кезегінде террористік сипаттағы ұйымдардың жұмыстарына қатаң тыйым салды. Қазақстан Республикасының Жоғарғы соты және Астана қаласы соттарының шешімімен Қазақстан Республикасы аумағында террористік деп танылған және қызметіне тыйым салынған халықаралық ұйымдардың тізімі төменде көрсетілген.

1. Al-Qaida
2. Islamic Party of The Eastern Turkistan;
3. Kurdish people's congress;
4. Islamic Party of Turkistan;
5. Asbath Al-Ansar;
6. Muslim Brotherhood (Al-Ikhwan, Al-Muslimin) Brothers Moslems;
7. Taliban;
8. Boz Gurd (BG);
9. Jamaat of Central Asian Majahideen;
10. Lashkar-I-Taiba; Lashkar-E-Toiba;
11. Social Reforms Society (Jamiyat Al-Islah Al-Ijtimayi);
12. The Eastern Turkistan Liberation Organization;
13. Aum Shinrikyo; «Aleph's»;
14. Islamic Party of Turkistan;
15. Hizb-Ul-Tahrir Al-Islami;

16. «Jund Al-Khilafah», Soldiers of the Caliphate»;
17. «Faith.Knowledge.Life»;
18. Jamiat-E-Tablig (Jama'at E-Tablingh);
19. Religious organization «At-Takfir Wa'al Hijra»;
20. Islamic State
21. Al-Nusra Front or Jabhat al-Nusra;
22. Jemaah Islamiyah
23. People's front
24. People's party Alga
25. Democratic Choice of Kazakhstan
26. Yakyn Inkar²

Тұтастай алғанда, соңғы уақытқа дейін Қазақстанда терроризм қоғамның күн тәртібіне кірмей, жанаспайтын және елес қауіп ретінде қарастырылған болатын. Алайда, 2010 жылындағы жағдайлар (2010 жылғы маусымда Маңғыстау облысындағы ең жоғарғы қауіпсіздік колониясынан діни экстремистік ұйымның мүшелері деп күдіктелген тұтқындардың жаппай және ұйымдасқан түрде қашуы, Солтүстік Кавказда террористік іс-әрекеттерді жасады деген күдікпен Қазақстан азаматтарының Ресейде тұтқындалуы), сонымен қатар 2011 жылдың басындағы оқиғалар (ҚР Ішкі істер министрлігінің «Сұңқар» бөлімшесінің экстремистік топқа қарсы арнайы операциясы, кейбір мәліметтер бойынша діни экстремистік ұйымның мүшесі болған Рахимжан Мақатовтың 17 мамырда Ұлттық қауіпсіздік комитеті (ҰҚК) Департаменті ғимаратында өзін өзі жаруы, 24 мамырда Астанадағы ҰҚК уақытша ұстау изоляторының жанында автомобиль жарылып, нәтижесінде көлікте екі адамның оқиға орнында қаза табуы, БАҚ хабарларына сәйкес 1 шілдеде Ақтөбе облысы Темір ауданы Шұбаршы ауылы Темір аудандық полиция бөлімшесінің 2 полиция қызметкерлерінің діни экстремистік ұйымдардың мүшелері тарапынан өлтірілуі) қоғамдық дүрбелең тудырып, жағдайдың шиеленісуіне жол ашты. Бұл, өз кезегінде, мемлекет тарапынан уақтылы және сауатты ақпарат берудің нақты жүйесінің жоқтығынан одан әрі күшейген болатын. Сондықтан, бұрын біз үшін алыс және виртуалды болып көрінген терроризм мәселесі бүгінде ұлттық қауіпсіздікке тікелей қауіп төндіруде [1, 6-б.].

ҰҚК мәліметінше, бүгінгі таңда Қазақстанның 662 азаматы, оның ішінде 14 әйел діни экстремизммен терроризмге байланысты қылмыс жасағаны үшін жазасын өтеп жатыр. Радикалды исламистік ағымдардың жақтаушылары арасында әйелдер жамағатын құрайтын әйелдер саны артып келеді. Арнайы қызмет өкілдерінің пікірінше әйелдердің ра-

² Терроризм және экстремизмді қаржыландырумен байланысты тұлғалар мен ұйымдар тізбесі <https://kfm.gov.kz/ru/the-list-of-organizations-and-individuals-associated-with-current.html>.

дикалдандуына Ислам Мемлекеті (Қазақстанда тыйым салынған ұйым) террор ұйымының және интернеттегі басқа радикалды ағымдардың насихаттары әсер етуде³.

Шын мәнінде, терроризм көріністері Қазақстанда бұрын да болғаны алға тартылуда. Кейбір зерттеушілер Қазақстанда орын алған терроризм мысалы ретінде 1992 жылғы ақпанда Шымкент әуежайында адамдарды кепілге алу оқиғасын қарастырса, басқа зерттеушілер терроризм көрінісі ретінде 2000 жылы Алматыда қарулы экстремистік топ мүшелерін жою туралы оқиғасын алға тартады. Алайда, терроризмнің бұл жергілікті көріністері негізінен қылмыстық сипатта еді [1, 6-б.].

Белгілі саясаттанушы, Терроризмге қарсы орталықтың бұрынғы басшысы Ерлан Карин елдегі терроризмнің дамуының келесі кезеңдерін анықтайды:

1. «Бөтен террористер» (90-лардың соңы – 2000-шы жылдардың басы)
2. «Жалдамалы» (вербовочный) террористер (2000-шы жылдардың басы және ортасы)
3. «Жергілікті немесе өзіміздің террористер» (2005 - 2011 жылдар арасы)
4. 2011-2012 жылдардағы терроризм [2, 5-б.].

2011–2012 жж. аты шулы бірқатар террористік шабуылдар бүкіл елді сарсаңға салған болатын. Сол шабуылдардың ең үлкені Ақтөбе, Атырау, Тараз қалаларында және Алматы облысында болды. Жалпы осы кезеңде Қазақстанда 14 террористік шабуыл жасалып, нәтижесінде 70 адам, соның ішінде 51 террорист, 13 құқық қорғау органдарының өкілі және 6 бейбіт азамат қаза тапты. Жаңа шабуылдар 2016 жылы 5 маусымда Ақтөбеде және 18 шілдеде Алматыда жасалды. 17 адамның өмірін қиған Ақтөбедегі шабуыл тәуелсіз Қазақстан тарихындағы ең үлкен оқиға болды [3, 135-б.].

Қазақстанда фундаменталистік идеологияның таралуының негізгі ошақтары республиканың басқа аймақтарымен салыстырғанда, тарихи себептерге байланысты исламның әсері күштірек оңтүстік және ахуалы күрделі батыс аймақтар болып саналады [3, 136-б.].

Бұның дәлелі ретінде 2016 жылғы 5 маусымда Ақтөбеде және 18 шілдеде Алматыда орын алған оқиғаларды келтіруге болады. Ақтөбе қаласында бір топ содырлар бір күннің ішінде екі қару-жарақ дүкенін тонап, автобусты басып алып, әскери бөлімге қарулы шабуыл жасады. Атыс кезінде 17 адам қаза тапты, 22 адам жаракат алды. Қалада антитер-

рорлық операция режимі енгізілді. Алматыдағы тағы бір шабуылда 26 жастағы Руслан Күлекбаев Алматы облысының аудандық полиция бөлімінің ғимаратына, содан кейін ҰҚК ғимаратына қарулы шабуыл жасады. Шабуыл тоғыз адамның өмірін қиды. Террорист сол күні тұтқындалып, кейін сот шешімімен өлім жазасына кесілді. Бірақ өлім жазасына енгізілген мораторийға⁴ байланысты сот шешімі ауыстырылып, Р.Күлекбаев өмір бойы бас бостандығынан айыру жазасына кесілгендерге арналған «Қара бүркіт» арнайы режиміндегі колонияға (Қостанай облысы) орналастырылды.

Қазақстаннан тыс жерлерде террористік қауіптің негізгі көздері Сирия мен Ирактағы Қазақстанда тыйым салынған Ислам мемлекетіне қарсы соғыс, Ауғанстандағы тұрақсыз жағдай және Шыңжаң-Ұйғыр автономиялы аймағынан елдің оңтүстік аймақтарына радикалды элементтердің заңсыз көшуі болып табылады. Бастапқыда экстремистік және террористік ұйымдардың қатарына адамдар негізінен мешіттерден мен жергілікті діни бірлестіктерден тартылған еді. Соңғы уақытта интернет пен әлеуметтік желілердің маңызы арта бастады. Кейбір сарапшылардың пікірінше, қазақстандық террористердің шамамен 80% -ы интернет арқылы тартылған болатын [3, 136-б.].

Сириядағы соғыс Орталық Азия аймағы мемлекеттеріне бұрын-соңды болмаған әсерін тигізді. Сириядағы қақтығыстың алғашқы жылдарында Ислам Мемлекеті, Аль-Каида және олармен байланысты басқа да ұйымдар таратқан насихат бейне жазбаларға Орталық Азиядан шыққан жауынгерлер тартылған болатын. Бүгінде Сирияға кеткен Орта Азиялық жауынгерлердің нақты санын айту айтарлықтай қиындық туғызып отырған бір мәселе. 2013 жылы Орта Азиядан кеткен шетелдік жауынгерлердің саны туралы алғашқы жарияланған мәліметтер бойынша Сириядағы соғыс қимылдарына шамамен 500 өзбек, 360 түрікмен және 200 қырғыз қатысқан. Қазақтар мен ұйғырлардың саны ескере отырып, 2014 жылы олардың жалпы саны шамамен 1500-ден 2000-ға жетті. Сонымен қатар, 2016 жылы Ислам Мемлекеті құрамында өзін-өзі жару ниетіндегі ұйғырлардың саны артқаны туралы мәліметтер де жоқ емес [4, 171-173-б.].

Төмендегі кестеде 2016 жылғы Орталық Азия мемлекеттерінен Сириядағы қарулы қақтығыстарға кеткен азаматтар туралы жалпы мәліметтер берілген (1-кесте) [4, 174-б.].

³ Қараңыз: КНБ РК представил полную версию фильма о женищинах, осужденных за терроризм <https://informburo.kz/novosti/knb-rk-predstavil-polnuyu-versiyu-filma-o-zhenshchinhah-osuzhdyonnyh-za-terrorizm.html>.

⁴ Қазақстан Республикасында өлім жазасына мораторий енгізу туралы Қазақстан Республикасы Президентінің 2003 жылғы 17 желтоқсандағы N 1251 Жарлығы http://adilet.zan.kz/kaz/docs/U030001251_

1-кесте

Мемлекеттер	Ашық көздерден алынған мәліметтерге сәйкес (Сирия құрылымдары, экстремистік сайттар)	Арнайы қызмет мәліметтеріне сәйкес	Өлтірілгендер саны	Қайта оралғандар саны	Сирия және Ирактағы әскери қақтығыстарға қатысқаны үшін сотталғандардың саны
Қазақстан	500	200	80	33	33
Өзбекістан	3000-3500	300	9001	-	11
Түркменістан	500	-	2	6	-
Тәжікістан	2000	1000 аса	300	100	16
Қырғызстан	500-600	600 аса	70	40	47

Сонымен қатар, Сирия мен Иракта радикалдар жағындағы қақтығыстарға қатысуға Қазақстан азаматтарының кетуі алаңдатушылық тудыруда. Сириядағы қарулы қақтығыстарға тікелей қатысқан қазақстандықтардың саны туралы мәліметтер де әртүрлі. Мысалы, 2013 жылдың қазан айында Сирияның Бас мүфтиі Ахмад Бадреддин Сириядағы үкімет күштеріне қарсы Қазақстанның 250 азаматы соғысып жатқанын мәлімдеген болатын. Ал, ҚР ҰҚК Антитеррористік Орталық Штабы 2013 жылдың қазан айынды қарулы қақтығыстар алаңында 100-ден астам қазақстандық бар екендігін мәлімдеді [4, 183-б.]. 2014 жылы кеткендердің саны 150-ден асса, 2015 жылы 150 әйел мен 50 бала бар шамамен 400 адамды құрады. Ұлттық қауіпсіздік комитетінің мәліметі бойынша 2013-2017 жылдар арасында террористік әрекет аймақтарына кетуге ниеттенген 608 қазақстандықтың жолы кесілген (2013 жылы - 168, 2014 жылы - 136, 2015 жылы - 151, 2016 жылы - 91, 2017 жылы - 62) [3, 136-б.].

Қазақстан өз азаматтарының террористік аймақтарға кетуін қадағалаумен қатар сол жаққа кетіп, бірақ Қазақстанға оралғысы келген азаматтарына да көмек қолын созуда.

Мысалы, өткен жылы ҚР Сыртқы істер министрлігі Консулдық Қызметіне Сирияға кеткен қазақстандықтардың туыстарынан олардың туған жеріне оралуына көмек сұраған 20-дан астам өтініш келіп түскен болатын⁵. Осылайша, 2019 жылдың басында Қазақстан Республикасы Сыртқы істер министрлігі бастамасымен және басқа да құзырлы органдардың көмегімен Сириядағы Қазақстан азаматтарын отанына қайтару бойынша «Жусан» атты операциясы жүзеге асырылды.

«Жусан» гуманитарлық операциясы - Елбасы Нұрсұлтан Назарбаевтың бастамасымен қолға алынған кең ауқымды, үш кезеңде жүзеге асырылған арнайы іс шара. Қабылданған шаралардың нәтижесінде майдан даласынан Қазақстанға 357 бала оралды. «Жусан» операциясының басты мақсаты балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету еді⁶.

Алғашқы операция 5-6 қаңтарда 3 айлық дайындықтан кейін жүзеге асырылып, нәтижесінде 47 адам (30 бала, 11 әйел, 6 еркек) қайтарылды. Бірінші операциядан саны жағынан бес есе үлкен болып саналатын екінші кезең 7-9 мамыр аралығында өткізіліп, Сириядан 231 азамат (156 бала, 59 әйел, 16 еркек) шығарылды⁷. Үшінші кезең 28-31 мамырда іске

⁵ Қараңыз: МИД Казахстана продолжит работу по возврату казахстанцев из Сирии <https://kursiv.kz/news/politika/2019-01/mid-kazakhstan-prodolzhit-rabotu-po-vozvratu-kazakhstancsev-iz-sirii>

⁶ Қараңыз: Заявление К-Ж. Токаева о завершении спецоперации «Жусан» по возвращению казахстанцев из Сирии <https://kursiv.kz/news/obschestvo/2019-05/tokaev-soobschil-o-zavershenii-specoperacii-zhusan-po-vozvrascheniyu>.

⁷ Қараңыз: Cehennemde birakmadik <http://www.milliyet.com.tr/yazarlar/didem-ozel-tumer/cehennemde-birakmadik-2876258>.

асырылды және 238 Қазақстандық (171 бала және 67 әйел) туған жеріне қайтарылды⁸.

Операция барысында Қазақстанға оралған азаматтарға барлық қажетті (психологиялық, діни, әлеуметтік және материалдық) көмек көрсетіліп, олар арнайы тәжірибе орталығына орналастырылды. Әйелдер отбасыларына оралып, балалардың мектепке баруына мүмкіндік туды. Құжаттары жоғалған немесе болмаған балалардың, тіпті Қазақстаннан тыс жерлерде туған балалардың туу туралы куәліктері ресімделіп дайындалды⁹. Қазақстан Республикасы Президенті Қасым-Жомарт Тоқаев «Жусан» гуманитарлық операциясының аяқталғанын мәлімдей отырып «Бұл операцияның нәтижелері біздің мемлекетіміздің ең күрделі мәселелерді тиімді шешуге қабілеттілігін көрсетті... Үйлеріне оралған отандастарымыз жаңа өмір бастауға, ал балаларымыз бейбіт аспан астында өмір сүруге мүмкіндік алды. Біз өз азаматтарымыздың құқықтары мен қауіпсіздігін қорғауды одан әрі де жалғастырамыз» деді¹⁰.

«Жусан» операциясының нәтижелері әлем назарынан да тыс қалмады. Терроризммен күрес кезінде адам құқықтары мен негізгі бостандықтарын қорғау жөніндегі БҰҰ Арнайы баяндамашысы Фионнуала Ни Аулейн (Ni Aolain Fionnuala) Қазақстанның Сириядан өз азаматтарын отанына қайтару туралы бастамасын басқа елдерге мысал ретінде келтірді. Ол жұмыс сапарының нәтижелерін қоратындылай келе «Мен, Қазақстан Үкіметінің шақыруымен Қазақстанда 8 күн жұмыс сапармен болдым. Ең алдымен, Қазақстанның Сирияда қалған азаматтарының отанына оралуы туралы гуманитарлық бастамасы өте сәтті жоба екенін атап өткім келеді. Осылайша сіз басқа елдерге қақтығыс аймақтарынан әйелдер мен балаларды қайтаруға болатындығын көрсеттіңіз. Басқа мемлекеттер Қазақстаннан үлгі алуы керек» деді¹¹.

«Жусан-1» операциясы нәтижесінде қайтарылған азаматтардың екеуі сот үкімімен 8 жыл бас бостандығынан айрылды. Террористік әрекеттерге қатысты қалған бес күдіктіге, оның ішінде бір әйелге қатысты тергеу жұмыстары жалғасуда¹².

Белгілі болғандай, 2017 жылы ҚР Қылмыстық Кодекске өзгерістер мен толықтырулар енгізілу арқылы терроризм қылмысы үшін ҚР азаматтығынан айыру жазасы енгізіліп, жауапкершілік күшейтілген болатын. Аталған операция нәтижелері бойынша баспасөз конференцияға қатысқан ҚР ҰҚК өкіліне «қайтарылған азаматтар азаматтықтан айрыла ма» деген сұраққа ол «2017 жылы енгізілген терроризм қылмысы үшін азаматтықтан айыру жазасы бүгінгі күнге дейін әлі қолданылған емес. Бұл өте «өткір қару», оны мүмкіндігінше мұқият пайдалану керек» деп жауап берген болатын¹³.

Жоғарыда аталған террористік оқиғалар Қазақстанда әр жылдарда орын алғанына қарамастан, Global Finance журналының мәліметі бойынша, Қазақстан әлемдегі ең қауіпсіз елдердің ішінде 44 орында¹⁴. Сонымен қатар, Экономика және Бейбітшілік Институты ұсынған Жаһандық Терроризм Индексінде¹⁵ Қазақстан 2016 жылы 94 орында, 2017 жылы 67 орында орналасып, 2018 жылы 75-ші орын алды¹⁶.

Экономика және Бейбітшілік Институтының баяндамасына сәйкес 2018 жылы терроризмнен зардап шеккен мемлекеттер тізімі төмендегі кестеде көрсетілген (2-ші кесте)¹⁷.

⁸ Қараңыз: *Итоги третьего этапа вывоза граждан Казахстана из Сирии* <https://ru.sputniknews.kz/society/20190531/10342474/zhusan-171-rebenok-evakuaciya-syria-kazakhstan.html>.

⁹ Қараңыз: *Возвращенные из Сирии казахстанцы проходят реабилитацию* <https://24.kz/ru/news/social/item/320375-vozvraschennyye-iz-sirii-kazakhstansky-prokhodyat-reabilitatsiyu>

¹⁰ Қараңыз: *Проведен заключительный этап операции «Жусан»: из Сирии эвакуирован 171 ребенок* <https://24.kz/ru/news/top-news/item/318768-proveden-zaklyuchitelnyj-etap-operatsii-zhusan-iz-sirii-evakuirovann-171-rebenok>

¹¹ Қараңыз: *Эксперт ООН: Операция «Жусан» - пример для других государств* <https://www.inform.kz/ru/ekspertoon-operaciya-zhusan-primer-dlya-drugih-gosudarstv-a3527593>.

¹² Қараңыз: *Казахстанские спецслужбы раскрыли подробности секретной операции «Жусан-2»* <https://www.caravan.kz/gazeta/kazakhstanskije-specsluzhby-raskryli-podrobnosti-sekretnoj-operacii-zhusan2-540830>.

¹³ Сонда.

¹⁴ Қараңыз: *Казахстан вошел в топ – 50 безопасных стран мира* <https://ism.kz/bezopasnye-strany-mira>.

¹⁵ *Жаһандық терроризм индексі (Global Terrorism Index - GTI)* - бұл әлемнің 162 еліндегі террористік белсенділік деңгейін өлшейтін Сидней Университетінің Экономика және Бейбітшілік Институтының қолдауымен халықаралық сарапшылар тобы жүргізген кешенді зерттеу. Индекс төрт көрсеткіш бойынша есептеледі: бір жылдағы террористік оқиғалардың саны; құрбан болғандардың саны; зардап шеккендердің саны; келтірілген материалдық зиян деңгейі. Қараңыз: <http://economicsandpeace.org/about/faqs/>.

Экономика және Бейбітшілік Институты жариялаған мәліметтерде мемлекеттердің терроризмге ұшырау дәрежесі 10-нан 0-ге дейін есептеледі. Мемлекет ең жоғары «10» деген көрсеткішке жақындаған кезде, олар терроризмнен көбірек зардап шеккенін, ал «0» деген көрсеткішке жеткенде терроризмнен аз зардап шеккенін білдіреді [5, 439-б.].

¹⁶ Қараңыз: *2018 Global Terrorism Index* <http://visionofhumanity.org/app/uploads/2019/01/GTI2018-A3-poster-wall-chart.pdf>.

¹⁷ Сонда.

2-кесте

Кезек	Мемлекет	Индекс
1	Ирак	9,746
2	Афганистан	9,391
3	Нигерия	8,660
4	Сирия	8,315
5	Пакистан	8,181
6	Сомали	8,020
7	Үндістан	7,568
8	Йемен	7,534
9	Мысыр	7,345
10	Филиппин аралдары	7,181
12	Түркия	7,036
20	Америка	6,066
34	Ресей	5,230
75	Қазақстан	2,228
80	Қырғызстан	1,718
132	Өзбекістан	0,038
138	Беларусь, Гвинея-Бисау, Боливия, Бенин, Ботсвана, Коста-Рика, Куба, Эль-Сальвадор, Экваторлық Гвинея, Эритрея, Литва, Мавритания, Маврикий, Монғолия, Намибия, Солтүстік Корея, Оман, Португалия, Румыния, Сингапур, Словения, Эстония, Гамбия, Шығыс Тимур, Того, Түрікменстан	0,000

Экономика және Бейбітшілік Институты баяндамасында терроризмнің жаһандық әсері төмендей бастағанына қарамастан, кейбір мемлекеттерде жағдайдың ушығып бара жатқанын атап өтті. Жоғарыда Кесте 2-ден көріп отырғанымыздай терроризмнен ең көп зардап шеккен 10 ел қатарына Ауғанстан, Ирак, Нигерия, Сомали, Сирия, Пәкістан, Мысыр, Йемен, Филиппин Аралдары және Үндістан кірді. Ауғанстан, Ирак, Нигерия, Сомали мен Сирияда 1000-нан астам өлім, 19 елде 100-ден астам өлім тіркелді. Бұл 10 мемлекет 2017 жылы террор шабуылдары нәтижесінде орын алған барлық өлімдердің 84 пайызын құрады. 2017 жылы терроризмден қайтыс болғандар саны ең көп тіркелген екі мемлекет Сомали мен Мысыр болды. Сомалиде бір ғана шабуылдың өзі 587 адамның өмірін қиды және елдегі терроризмнен қайтыс болғандар

саны 2016 жылдан 2017 жылға дейін 93 пайызға өсті. Мысырда болса бір шабуылда 311 адам қаза тапты¹⁸. Беларусь, Гвинея-Бисау, Боливия, Бенин, Ботсвана, Коста-Рика, Куба, Сальвадор, Экваторлық Гвинея, Эритрея, Литва, Мавритания, Маврикий, Моңғолия, Намибия, Солтүстік Корея, Оман, Португалия, Румыния, Сингапур, Словения, Эсватини Корольдығы, Гамбия, Шығыс Тимор, Того, Түрікменстан сияқты мемлекеттер жалпы 0,000 индексмен 138-ші орында. Осылайша, мемлекеттердің терроризмнен зардап шекпегенін білдіретін соңғы орын (138) 26 ел арасында бөлінгенін кестемізден көруге болады¹⁹.

2016 жылы орын алған террор шабуылдарынан кейін терроризмге және діни экстремизмге қарсы іс-қимыл алаңында Қазақстанның мемлекеттік саясатты қалыптастыру келесі бағыттарда жүзеге асқан болатын:

¹⁸ Қараңыз: 2018 Küresel Terörizm Endeksi'ne göre terörden ölümler yüzde 27 azaldı <http://www.amerikaninsesi.com/a/kuresel-terorizm-endeksine-gore-terorden-olumler-yuzde-27-azaldi/4687495.html>

¹⁹ Қараңыз: 2018 Global Terrorism Index <http://visionofhumanity.org/app/uploads/2019/01/GTI2018-A3-poster-wall-chart.pdf>.

- Қылмыстық кодекске өзгерістер енгізілді. 2017 жылдан бастап терроризм қылмысы үшін қылмыстық жауапкершілік күшейе түсті;
- Ішкі көші-қон бақылауы күшейтілді;
- Діни бірлестіктердің қызметі ережелерге сәйкес реттеліп, оларға бақылау күшейтілді;
- Терроризм мен экстремизмді қаржыландыруға қарсы тұру мақсатында қаржылық операциялар бақылауға алынып, күдікті операциялар тоқтатылады;
- Қажылыққа баруға бақылау орнату. Қазақстан азаматтарының экстремистік ұйымдардың шоғырланған жерлеріне кету арналарының бірі бақылаусыз қажылық болғандықтан, біріншіден, «Діни қызмет және діни бірлестіктер туралы» заңға қажылық ұғымының анықтамасын енгізу, екіншіден, қажылықты тек тіркелген діни бірлестіктер мен ұйымдар арқылы жүзеге асыруға мүмкіндік туғызатын режим орнату жоспарланған;
- Экстремистік идеологияның қарулы күштер мен мемлекеттік органдарға енуіне жол бермеу.
- Қару-жарақ айналымын реттейтін шаралар қатайтылды. 2017 жылдан бастап қызметтік және жеке қаруды өндіретін компанияларға мемлекеттік бақылаудың арнайы тәртібі енгізілді. Құқық қорғау органдары қару-жарақты сақтау және сату орындарының қауіпсіздік ережелеріне сәйкестігін үнемі тексеріп отыруды. Жеке және заңды тұлғалардың қаруды сатып алуы үшін Ішкі істер министрлігінен немесе аймақтық бөлімшелерден рұқсат алуы керек.
- Халық арасында насихаттау жұмыстары жүргізіле бастады. Мемлекет бір жағынан зайырлы қағидаттарды нығайтуға, екінші жағынан деструктивті діни ағымдардың әсерін шектеуге бағытталған дін саласындағы мемлекеттік саясатты насихаттау бойынша кең ауқымды шараларды жүзеге асыруда;

- Білім беру жүйесі діни және зайырлы білім беру жүйелерінің арасындағы алшақтықты жоюға бағытталуда. Медреселердегі оқу жоспарларын біркатар зайырлы пәндермен толықтыру, ал мектептер мен университеттерде кейбір діни пәндерді оқыту жоспарлануда;
- «Діни қызмет және діни бірлестіктер туралы» заңға өзгертулер енгізу арқылы мемлекет өз азаматтарына шетелде діни білім алуға заңнамалық түрде тыйым салуды жоспарлап отыр. Мұндай мүмкіндік Қазақстанда тиісті жоғары білім алған азаматтарға ғана қол жетімді болады. Мұндай шектеу екі жағдайда ғана қолданылмайды:

1. Егер білім беру халықаралық келісім-шартқа сәйкес жүргізілсе;

2. Қазақстанда тіркелген діни бірлестіктің Қазақстан аумағында білім беру мекемелері болмаған жағдайда [3, 140-147-б.].

Қорытындылай келе, Қазақстан ішкі терроризммен күресу мәселесімен бепте бет кездескен сәттен бастап, мемлекет аумағында терроризм және діни экстремизмге қарсы күрестің өзіндік үлгісін қалыптастыруда үлкен жұмыстар атқарды [3, 148-б.]. Көріп отырғанымыздай, жоғарыда аталған жұмыстардың негізінде Қазақстандағы террористік қатерлерді алдын алу, оларға жауап қайтару және оны жою жүйесінің кешенді және жанжақты сипаты, үнемі даму үстіндегі құқықтық негізі бұл моделдің артықшылығы деп айтуға болады. Жалпы алғанда, Қазақстанда қолданылып жатқан шаралар терроризм мен экстремизмнен туындаған қауіп қатерге парапар деуге болады. Қазақстанның терроризммен күрес үлгісінің ерекшелігі шетелдік тәжірибені белсенді түрде қолдану болып табылғандықтан, бұл үрдістің Қазақстан шындығына жанасуы әлі де уақытты қажет етеді.

ЛИТЕРАТУРА

1. Карин Е.Т. Терроризм в Казахстане: от виртуального к реальному // Газета Курсив. – 2011. - №27. с. 6
2. Шибутов М., Абрамов В. Терроризм в Казахстане - 2011-2012 годы (Доклад из материалов круглого стола «Security 2013: тренды, риски, сценарии»). - Алматы, 2012. - 50 с.
3. Рыжичкин Н. Казахстанская модель противодействия религиозному экстремизму и терроризму // Россия и новые государства Евразии. - 2018, №1. С. 134-149.
4. Карин Е.Т. Между ИГИЛ и Аль-Каидой: Центральноазиатские боевики в Сирийской войне. – Алматы: Сөз, 2017. - 312 с.
5. Özdemir A., Eser M., Erol H., Küresel Terörizm ve Yoksulluk İlişkisi // Social Science Development Journal. – Vol. 3 (2018). – С. 434-446

REFERENCES

1. Karin E.T. Terrorism v Kazakhstane: ot virtualnogo k realnomu // Gazeta Kursiv. - 2011- №27. s. 6
2. Shibutov M., Abramov V., Terrorism v Kazakhstane -2011-2012 gody. (Doklad iz maretialov kruglogo stola “Security 2013: trendy, riski, stsennarii”). - Almaty, 2012. – 50 s.
3. Rizhichkin N. Kazkhstanskaya model protivodeystviya religioznomu ekstremizmu i terrorizmu // Rossiya i noviye gosudarstva Evrazii. - 2018, №1. S. 134-149.
4. Karin E.T. MezhdugIIGLiAl-Kaidoy: Tsentralnoaziatskiyeboeviki vSiriyskoyvoyne. Almaty: Soz, 2017.-312s.
5. Özdemir A., Eser M., Erol H., Küresel terörizm ve yoksulluk ilişkisi // Social Science Development Journal. – Vol. 3 (2018). – S. 434-446